

**Міністерство освіти і науки України
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Навчально-науковий Юридичний інститут
Кафедра конституційного, міжнародного та адміністративного права**

Бурлак О.В.

ПРАВО МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

*методичні вказівки для самостійної роботи студентів денної форми
навчання*

Галузь знань 08 «Право»

Спеціальність 081 «Право»

Освітня програма «Міжнародне та європейське право»

Івано-Франківськ, 2023

Затверджено на засіданні кафедри конституційного, міжнародного та адміністративного права Навчально-наукового Юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (протокол № 7 від 27 січня 2023 року)

Затверджено на засіданні Науково-методичної ради Навчально-наукового Юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника протоколом № ____ від ____ 2023 року

Бурлак О.В. Методичні вказівки для самостійної роботи з навчальної дисципліни «Право міжнародних організацій» для студентів денної форми навчання. Івано-Франківськ: Навчально-науковий Юридичний інститут Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2023. 11 с.

Методичні рекомендації розроблені на основі навчального плану Навчально-наукового Юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника і призначені для самостійної роботи з навчальної дисципліни «Право міжнародних організацій» для студентів денної форми навчання. В даних методичних вказівках прописані рекомендації для кожної теми спецкурсу, переліки питань для самопідготовки. Поданий перелік доктринальних джерел та нормативно-правових актів.

Методичні вказівки з навчальної дисципліни «Право міжнародних організацій» призначені для студентів, аспірантів, науковців та викладачів.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ	6
Тема №1 Правова природа міжнародних організацій	6
Тема №2 Організація Об'єднаних Націй	6
Тема №3 Європейський Союз	7
Тема №4 Рада Європи	7
Тема №5 Міжнародні організації в економічній та валютно-кредитній сфері).....	8
Тема №6 Міжнародні організації у сфері безпеки	8
Джерела для підготовки.....	10

ВСТУП

Метою дисципліни Метою дисципліни є формування у студентів комплексного підходу до вивчення сутності міжнародних організацій, як особливих суб'єктів міжнародного права, їх структури, функцій та напрямків діяльності, їхньої ролі в системі сучасного міжнародного правопорядку; ознайомлення з найбільш важливими проблемами теоретичного та практичного характеру права міжнародних організацій для використання здобутих знань та вмінь у подальшій професійній діяльності.

Основними завданнями вивчення студентами дисципліни «Право міжнародних організацій» є засвоєння ними знань щодо:

- правової природи міжнародних організацій;
- особливостей діяльності Організація Об'єднаних Націй;
- співробітництва держав в рамках Європейського Союзу;
- правової природи та напрямків діяльності Ради Європи;
- функціонування міжнародних організацій у валютно-кредитній сфері;
- діяльності міжнародних організацій у сфері безпеки.

Згідно з вимогами освітньої програми «Міжнародне та європейське право» студенти у результаті вивчення дисципліни повинні:

знати:

- історію створення міжнародних організацій;
- поняття та джерела галузі;
- поняття Міжнародної організації та її основні ознаки;
- специфіку правосуб'єктності міжнародних організацій;
- класифікацію міжнародних організацій;
- порядок створення міжнародних організацій;
- процедуру прийняття рішень органами міжнародних організацій та юридичну силу їх актів;
- правовий статус, основні напрямки та принципи діяльності універсальних міжнародних організацій (ООН), їх інституційну структуру та питання членства;
- правовий статус, основні напрямки та принципи діяльності регіональних міжнародних організацій (Ради Європи, Європейського союзу), їх інституційну структуру та питання членства;
- діяльність міжнародних організацій в окремих сферах співробітництва держав (економічній (СОТ), валютно-фінансовій (МВФ, Група Світового банку, Європейський банк реконструкції та розвитку) та військово-політичній (НАТО, ОБСЄ)

вміти:

- розкривати теоретичні положення права міжнародних організацій, систематизувати та аналізувати їх;
- використовувати раціональні методи пошуку, відбору та використання інформації;
- орієнтуватися в системі правових джерел, аналізувати положення права міжнародних організацій;

- визначати і оцінювати захист прав людини як один із ключових факторів існування міжнародних організацій;
- надавати вмотивовані рекомендації щодо належного застосування норм міжнародно-правових актів, прийнятих під егідою міжнародної організації;
- пропонувати вмотивовані пропозиції щодо приєднання України до тих чи інших міжнародно-правових актів, прийнятих в рамках міжнародних організацій;
- вміти складати проекти правових актів та міжнародних договорів і пов'язаної внутрішньої та міжнародної документації (законів про ратифікацію, застережень тощо).

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Тема 1. Правова природа міжнародних організацій (МО)

Для підготовки до заняття студентам необхідно охарактеризувати джерела права МО (установчі акти МО, Віденську конвенцію про представництво держав у їх відносинах з міжнародними організаціями універсального характеру 1975 р., Віденську конвенцію про право договорів між державами і міжнародними організаціями або між міжнародними організаціями 1986 р., внутрішнє право МО (регламенти, правила процедури окремих органів, фінансові правила, інші рішення). Розглянути роль Ліги Націй у післявоєнний період міжнародних відносин. Звернути увагу на класифікацію МО. Доцільно приділити увагу ролі МО в умовах сучасних викликів.

Перелік питань для самостійної роботи:

1. Ліга Націй
2. Зростання ролі МО у сучасному світі
3. Проблеми визначення поняття «міжнародна організація».
4. Місце і роль провідних МО у сучасному світі

Контрольні запитання:

- Яка юридична природа МО?
- Яка роль міжнародних регіональних організацій на сучасному етапі розвитку міжнародних відносин?
- Чим відрізняється міжнародна правосуб'єктність МО від правосуб'єктності держав?
- Яким чином ухвалюються рішення у МО?
- Охарактеризуйте, що таке норми «м'якого права», яка їхня роль та місце в міжнародній нормативній системі?

Джерела для підготовки: 1-5, 9-10, 17, 19, 21, 29-30, 36-44

Тема 2. Організація Об'єднаних Націй (ООН)

Підготовка до заняття буде ефективнішою за умови ґрунтовного аналізу Статуту ООН. Доцільно визначити мету, напрями діяльності та цілі Організації. Варто проаналізувати компетенцію основних органів ООН, у цьому аспекті важливо звернути увагу на статус спостерігачів в ООН, їх роль в роботі цієї Організації. Приділити потрібно механізму прийняття рішень в ООН. Варто проаналізувати практичну роботу ООН, відмітити позитивні досягнення у встановленні нею міжнародного правопорядку після Другої світової війни та звернути увагу на питання, які потребують сьогодні вирішення, зокрема, в частині її реформування.

Перелік питань для самостійної роботи:

1. Характеристика Статуту ООН
2. Правовий статус спостерігача в ООН
3. Механізм прийняття рішень в ООН.
4. Досягнення та проблеми діяльності ООН

Контрольні запитання:

- Які міжнародні конференції передували створенню ООН?
- Яка структура Статуту ООН?
- Яке значення мають резолюції Генеральної Асамблеї ООН для кодифікації міжнародного права?
- Які країни та організації мають постійних спостерігачів при ООН?
- Яким чином приймаються рішення в головних органах ООН?

Джерела для підготовки: 1-5, 9, 10 12-13, 15, 24, 32-35, 40-45, 53-55

Тема 3. Європейський Союз (ЄС)

Для підготовки студентам доцільно проаналізувати установчі договори ЄС, а також договори, якими вносилися зміни та доповнення до них. Крім того дослідити вторинне право ЄС, а також прецедентне право Суду ЄС. Це є необхідним, щоб визначити взаємодію права ЄС з міжнародним правом та національним правом країн-членів цієї Організації. З'ясувати історію взаємовідносин нашої держави з ЄС. Охарактеризувати, які переваги має для України статус кандидата в члени ЄС.

Перелік питань для самостійної роботи:

1. ЄС та Україна
2. Суб'єкти права ЄС
3. Право ЄС і міжнародне право
4. Право ЄС і внутрішнє право держав-членів

Контрольні запитання:

- Чи є в договорах про ЄС відповідні положення, які б свідчили про спробу чітко визначити взаємовідносини між правом Євросоюзу та міжнародним правом?
- Який зміст принципу *pacta sunt servanda*?
- Яка практика Суду ЄС щодо визначення відносин між правом Євросоюзу та міжнародним правом?
- Поясніть принципі примату права ЄС
- Яким чином країни-члени ЄС відображають цей принцип у своєму законодавстві?

Джерела для підготовки: 1-9, 10, 12, 19, 22-23, 36-44, 48-52

Тема 4. Рада Європи (РЄ)

Студенти в рамках запропонованої теми повинні опрацювати міжнародно-правові акти, прийняті в рамках РЄ. Доцільно надати правову характеристику цим документам, визначити їх структуру, проаналізувати контрольні механізми, які вони впроваджують, розмежувати матеріальні та процесуальні норми цих документів.

Крім того, варто зосередити свою увагу на принципах тлумачення Європейським судом з прав людини Європейської конвенції 1950 р., а також дослідити способи такого тлумачення.

Перелік питань для самостійної роботи:

1. Характеристика Європейська конвенція з прав людини 1950 р.: історія прийняття, характеристика документу.
2. Принципи тлумачення Європейської конвенції з права людини 1950 р.
3. Європейська соціальна хартія (переглянута) 1996 р.: структура, контрольний механізм.
4. Спеціальні конвенції РЄ у сфері прав людини
5. Україна у політико-правовому просторі РЄ

Контрольні запитання:

- У зв'язку з чим була пов'язана реформа Європейського суду з прав людини та прийняття Протоколу № 11 До Конвенції 1950 р.?
- Скільки було прийнято протоколів до Конвенції 1950 р.?
- Визначте характерні риси Європейської конвенції з прав людини 1950 р.

- Ким представлена Україна в Парламентській асамблеї РЄ?

Джерела для підготовки: 1-5, 7, 9, 10, 17-20, 22-23, 25, 28-31, 36-44, 46

Тема 5. Міжнародні організації в економічній та валютно-кредитній сфері

При підготовці до даної теми студентам необхідно звернути увагу на специфіку діяльності визначених організацій, що діють в економічній та валютно-кредитній сфері. Проаналізувати історію їх створення, напрями діяльності, механізми реалізації покладених на них завдань, умови членства та організаційну структуру. Доцільно також з'ясувати структуру акціонерного капіталу цих організацій, географічні райони здійснення ними своєї діяльності.

Важливо опрацювати статутні документи цих організацій та інші міжнародно-правові акти, відповідно до яких вони функціонують.

Перелік питань для самостійної роботи:

1. Європейський інвестиційний банк (ЄІБ)
2. Північний інвестиційний банк (ПІБ)
3. Основні напрями діяльності Конференції ООН із торгівлі й розвитку (ЮНКТАД)

Контрольні запитання:

- Яка мета ЄІБ?
- Хто є акціонерами ЄІБ?
- Які пріоритетні сектори фінансування ПІБ?
- Які повноваження Контрольного комітету ПІБ?

Джерела для підготовки: 1-5, 9, 11-12, 19-21, 36-44, 57

Тема 6. Міжнародні організації у сфері безпеки

Для підготовки студентам варто проаналізувати правову основу діяльності НАТО. Визначити стратегічну концепцію НАТО, основні принципи її діяльності у XXI ст. Приділити увагу сферам співпраці цієї Організації з державами, що не є членами НАТО, зокрема Україною, окреслити основні галузі їх взаємодії: Платформа Україна – НАТО із протидії гібридній війні, група дорадчої підтримки у галузі стійкості, практична підтримка України – Комплексна програма допомоги тощо.

Перелік питань для самостійної роботи:

1. Принципи діяльності НАТО у XXI ст.
2. Розширення співробітництва НАТО з країнами Центральної та Східної Європи
3. Головні завдання НАТО в галузі безпеки. Еволюція стратегічної концепції НАТО
4. Україна і НАТО: основні галузі співпраці

Контрольні запитання:

- Яка правові аспекти співпраці України з НАТО?
- Які основні положення Стратегічної концепції НАТО 2019 р?
- Які переваги членства в НАТО?
- Які основні завдання НАТО в сфері безпеки?

Джерела для підготовки: 1-5, 9, 13-15, 19, 36-47, 56

Джерела для підготовки

Базова

1. Міжнародне публічне право: підручник у 2 т./ за заг. ред. В.В. Мицика. 2-ге вид. змін. Харків: Право, 2020. Т1. Основи теорії. 416 с.
2. Сироїд Т. Л. Міжнародне публічне право : підручник. Одеса: Фенікс, 2018. 744 с.
3. Міжнародні організації /за заг. ред. Ю.Козак, В.Ковалевський, Н. Логвінова. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 344 с.
4. Тимченко Л.Д. Кононенко В.П. Міжнародне право: підручник. Київ: Знання, 2012. 613 с.
5. Мокій А. І., Яхно Т. П., Бабець І. Г. Міжнародні організації. Навч. посіб. Київ.: Центр учбової літератури, 2011. 280 с.
6. Вступ до права Європейського Союзу: підручник: у 2 т., 2-ге вид., доповнене і виправлене / за заг. ред. В. І. Муравйова. Київ-Одеса : Фенікс, 2021. Т1. 457с
7. Захист прав людини. Рішення Європейського суду з прав людини у сфері кримінального судочинства: зб. судової практики. Київ: Юрінком Інтер, 2014. 761 с.
8. Ковалів М. В., Тимчишин Т. М., Ніканорова О. В. Основи права Європейського Союзу: навчальний посібник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2020. 212 с.
9. Енциклопедія міжнародного права: у 3. Т./ редкол. Ю.С. Шемшученко, В.Н. Денисов та ін. Київ: Академперіодика, 2019.

Допоміжна

10. Бехруз Х.Н., Грушко М.В., Мануйлова К.В., Федорова Т.С. Сучасна концепція прав людини: європейське праворозуміння : навч.-метод. посіб. Одеса: Фенікс, 2023. 143 с.
11. Атаманчук З.А., Лісна В.Г. Особливості розвитку відносин України з МВФ. *Prospects of Modern Science and Education: Proceedings of the V International Scientific and Practical Conference, Stockholm, Sweden, February 07 – 10. Stockholm, 2023 P. 94-98*
12. Шереметьєва О.Ю. Особливості правового регулювання євроінтеграційних процесів у валютно-фінансовій сфері в Україні. *Міжнародні відносини та міжнародне право в постбіполярній системі міжнародних відносин*: наук. зб. Київський університет ім. Б. Грінченка. Київ, 2023. С. 164-169
13. Остапенко О.Г. Роль ООН у вирішенні проблем захисту прав людини в умовах збройних конфліктів. *Захист прав людини в умовах воєнного стану*: зб. мат. наук.-практ. конф., м. Харків, 31 січня 2023 р . Харків, 2023. С.62-72
14. Чубенко К. Європейський Союз, політика партнерства, НАТО, Глобальна стратегія, Європейська політика безпеки і оборони. *Зовнішні справи*. 2022. Т. 32, № 5. С. 16-23.
15. Теплицька Н.В. Роль ООН та його структур в забезпеченні перехідного правосуддя в постконфліктних державах. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2022. № 5. С. 103-106.
16. Березняк В.С. Щодо особливостей юрисдикції Міжнародного кримінального суду: аналіз окремих положень Римського статуту. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2022. № 1. С. 155-160.
17. Взаємодія міжнародного права з внутрішнім правом України/ за ред. В.Н.Денисова. Київ: Юстиніан, 2006. 672 с.
18. Заблоцька Л.Г. , Федорова А.Л., Шинкаренко Т.І. Політико-правові аспекти діяльності Ради Європи: навчальний посібник. К.: Фенікс, 2007. 224 с.
19. Стойко Т.В. Міжнародні організації. Навчальний посібник. Київ: Кондор, 2018. 250 с.
20. Вайцеховська О.Р. Суб'єкти міжнародного фінансового права: теоретичні та практичні питання міжнародної правосуб'єктності. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Серія: Юридичні науки. 2018. Вип. 1. Т. 2. С. 163-167
21. Воронкова А.Е., Єрохіна Л.В., Рябенко Л.І. Міжнародні економічні організації. Навчальний посібник. Київ: ВД «Професіонал», 2006. 352 с.
22. Піляєв І.С. Політико-правові аспекти розвитку та інституціоналізації співпраці між Радою Європи та Європейським Союзом . *Держава і право*. 2003. Вип. 22. С.615-620.
23. Санченко А.Є. Acquis Ради Європи у системі європейського: дис. канд. юр. наук: 12.00.11. Київ, 2011. 220 с.

24. Кононенко В. П. Вирішення територіальних спорів Міжнародним Судом ООН: теорія і практика : монографія. Київ-Одеса: Фенікс, 2018. 438 с.
25. Слабко С. М. Правове забезпечення та особливості реалізації прав осіб з інвалідністю. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2017. № 6. С. 44-46.
26. Міжнародний комерційний арбітраж: навч. посібник. Київ: Істина, 2002. 304 с.
27. Манукян В.І. Страсбурзьке право. Європейський суд з прав людини. Право, практика, коментар: Київ, Право, 2019. 560 с.
28. Саченко А.П. Практика Європейського суду з прав людини. Кримінальний аспект: Київ: Дакор, 2021. 208 с.
29. Батиргареева В.С., Соколенко М.О., Хань О.О. Практика Європейського суду з прав людини щодо України. Том 1. Збірник рішень у справах про заборону катувань. Київ: Право, 2020. 842 с.
30. Погребняк В. Я.Кравцов С. О. Практика застосування Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод: стаття 6 та стаття 1 Першого протоколу. Київ: Право, 2018. 196 с.
31. Женев'єв Майер. Щодо ролі судової системи у виконанні рішень Європейського суду з прав людини на національному рівні. *Вісник Верховного Суду України*. 2017. № 6 (202). С. 45- 48
32. Пташенчук, О. М. Застосування Міжнародним Судом ООН джерел міжнародного права з метою встановлення порушення міжнародно-правового зобов'язання як складового елементу протиправного діяння держави. *Право і суспільство*. 2015. № 5, Ч. 3. С. 38-42.
33. Терещенко, О. В. Історія становлення міжнародного суду ООН. *Держава і право*. 2011. № 52. С. 498-503.
34. Алямкін, Р. Практика Міжнародного Суду ООН із делімітації континентального шельфу та виключної економічної зони на прикладі спору між Україною та Румунією. *Віче*. 2010. № 16. С. 18-21
35. Антонович М. Україна в міжнародній системі захисту прав людини. Київ: Видавничий дім «КМ», 2000. 262 с.

Інформаційні ресурси

36. Нормативно-правова база України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua>
37. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <http://www.rada.gov.ua/>
38. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України. URL: <http://www.kmu.gov.ua>
39. Офіційний сайт Міністерства закордонних справ України. URL: <https://mfa.gov.ua/>
40. Наукова бібліотека ПНУ. URL: <http://lib.pnu.edu.ua/>
41. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbu.gov.ua/>
42. Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого. URL: <https://nlu.org.ua/>
43. Наукова бібліотека ім. М. Максимовича Київського національного університету імені Тараса Шевченка. URL: www.library.univ.kiev.ua
44. Національна Парламентська бібліотека України. URL: <http://www.nplu.kiev.ua/>
45. Офіційний сайт Організації Об'єднаних Націй URL: <http://www.un.org/>
46. Офіційний сайт Ради Європи. URL: <http://hub.coe.int/ru/>
47. Офіційний сайт Організації з безпеки і співробітництва в Європі. URL: <http://www.osce.org/>
48. Офіційний сайт Європейського Союзу. URL: <http://europa.eu/>
49. Акти *acquis* ЄС, перекладені на українську мову. URL: <https://pulse.eu-ua.org>
50. Офіційний сайт Європейського Союзу. URL: <http://europa.eu/>
51. Акти *acquis* ЄС, перекладені на українську мову. URL: <https://pulse.eu-ua.org>
52. Пошукова система нормативних актів ЄС. URL: <http://eur-lex.europa.eu/homepage.html>
53. Офіційний сайт Міжнародного суду ООН: URL: <http://www.icj-cij.org>
54. Статут Міжнародного суду ООН. URL: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/995_010
55. Регламент Міжнародного Суду ООН. URL: <http://www.un.org/ru/icj/rules.shtml>
56. Офіційний сайт НАТО: URL: <https://www.nato.int/cps/uk/natohq/index.htm>
57. Офіційний сайт МВФ: URL: <https://www.imf.org/ru/Home>
58. Міжнародний центр з врегулювання інвестиційних спорів. URL: <https://icsid.worldbank.org/>

